

IXNE DE EMX.

Prelatus iurans non alienare bona ecclesiastica, in consulo. Romano. Pontifice, an perius sit locando ad longum tempus. disp. 466. nu. 6
 Prelatum ex quibus metienda. disp. 348. nu. 7
 Prelatum diminutio, que fit ex pacto de retinendis, de quo pretio iusto sit intelligenda. disp. 375. nu. 9
 Prelatus taxati quacunque transgressio contra iustitiam est. disp. 364. nu. 2
 Prelatus taxati transgressor incidit in culpm lethalem. disp. 364. nu. 3
 Prelatus taxati incrementum restitutio obnoxia. d. 364. nu. 4
 Prelatio & similia sunt periculum amittendi capitale, qualitas loci, & persona timor expensarum, & laboris in debito recuperando. disp. 356. nu. 2
 Prelatum alienationis per virum sine consensu vxoris facte, de quibus bonis restituendum. disp. 422. nu. 10
 Prelatus augentes, & minuentes circumstantia. disp. 348. n. 3
 Prelatum commune pecuniae quomodo iustum iudicandum in diversis locis. disp. 410. nu. 7
 Prelatum in locatione tam propria, quam impropria, quid esse possit. disp. 486. nu. 4
 Prelatum iustum campiori dandum pro cambio de loco ad locum, prudentis arbitrio taxandum relinquitur. disput. 403. nu. 6
 Imo solet augeri, & minui, secundum varia accidentia. ibid.
 Declara tamen, & intellige, vt nu. 17
 Potestat alterius subiecti, vsque ad quam summam donare, vel promittere possit. disp. 274. nu. 2
 Praxis que seruanda in foro conscientiae, circa contractus dolo inuitas. disp. 352. nu. 18
 Precariatum contractus licitus iure canonico, & ciuili. disput. 388. nu. 3
 Precarie ad quid de quinquennio in quinquennium innoverunt. disp. 298. nu. 15
 Precarie quid sint, & quod modis fiant. d. 298. nu. 13. & 14
 Precario ad certum tempus aliqui concedi potest. disp. 298. n. 3
 Precario aliquid concedi non potest cum pacto, vt non repeatet, nisi finito toto tempore, pro quo conceditur. disp. 298. n. 4
 Precario concedi possunt feriuntur ex iura. disp. 298. nu. 6
 Precario rem accipiens dicitur illam naturaliter possidere, secus tamen in commodatario. disp. 298. nu. 5
 Precario rem commodatam prestitorem accipiens, quando cum ea compensare possit rem suam vilorem. disput. 296. nu. 4
 Precario rem habens tenetur solum dedolo, & lata culpa. disp. 298. nu. 7
 Precarium quid. disp. 294. nu. 5
 Precarium quid, & in quo differat a commodato. disp. 298. num. 1
 Precarium quot modis finitur. disp. 298. nu. 8
 Precarium statim reuocari non potest, nisi ex aliqua rationabili causa. disp. 298. nu. 2
 Precarium vt censeatur reuocari, quibus casibus sit reb. contrarius necessarius, & quibus non. disp. 298. nu. 9
 Preceptum iudicis de non soluendo, est loco sequestri. disput. 522. nu. 4
 Predium constante matrimonio per alterum coniugum propria pecunia emptum cuius efficiatur. disp. 433. nu. 8
 Predium per matitum retrahendum iure sanguinis constante matrimonio an pro dimidio ad vxorem spectet, an vero dimidium pretij. disp. 433. nu. 6
 Prelati praestant iuramentum coram summo Pontifice, de non alienandis reb. ecclesiæ. disp. 468. nu. 8
 Praelectionis priuilegium an sit personale tantum, an verò tacitam in se habeat hypothecam. disp. 438. nu. 7
 Praelectionis priuilegium, cui magis competit in eadem re, ex plurib. illud habentib. ibid. nu. 11
 Prelatus, an fine solemnitate, & consensu capituli possint repudiare legatum ecclesiæ factum, adeo quod non incident in pœnam. disp. 468. nu. 11
 Prelatus, & beneficiarius, an teneantur stare locationibus, de rebus ecclesiasticis factis, per eosq; prædecessores. disp. 492. nu. 6

Principes

IN DE E XI.

Princeps supremus contrahens cum suo subdito, an, & quando obligatus ei maneat. disp. 261. nu. 9
 Principes, & alij vslarjos iuvantes, ad restitucionem pertinent. disp. 331. nu. 5
 Priuilegium divisionis, & exceptio, seu beneficium Epistolæ diuini Adriani inter plures reos, & fideiussores quando competat, etiam contra fiscum. disp. 143. nu. 2
 Priuilegium habens, ne conueniat vltra quam facere possit, qua cautela vni possit, vt cuiam alius eius nomine possit hoc priuilegio gaudere. disp. 413. nu. 17
 Priuilegium pzelationis quibus competit post vxorem, in bonis mariti. disp. 336. nu. 3
 Priuilegium, quo quis gaudeat, ne conueniat vltra quam facere possit, an transeat ad eius heredes. disp. 413. nu. 16
 Priuilegium, quod mulier in dote exigenda, omnibus anterioribus creditoribus præferatur, ad eius heredes non transfit. disp. 438. nu. 3
 Fallit in filiis aut alijs eius descendebib. disp. 438. ibid.
 Priuilegium, quod locum non teneatur vltra quam facere possit, quomodo intelligendum. disp. 413. nu. 6
 Procurator ad donandum, si dobet antequam ipse, vel dominatus sciante reuocatum mandatum, valet donatio. disput. 263. nu. 5
 Fallit in matrimonio. ibid.
 Procuratori ad item etiam si vincat, non potest fieri solutio. disp. 503. nu. 9
 Procurator ad item non potest facere transactionem neque aliam remissionem, nisi habeat ad id speciale mandatum. disp. 563. nu. 10
 Procurator ad negotia cui acquirat actiones directo & immediate, an sibi, an vero domino. disp. 551. nu. 2
 Idem an in eo qui per episola continxit, & internatio. ibid.
 Procurator ad negotia, & ad lites quod annorum esse debet. disp. 551. nu. 6
 Procurator ad negotia quis dicatur. disp. 551. nu. 1
 Procurator, & inter nuncios in ciuilibus negotiis in quo differantur acquendo domino. disp. 551. nu. 4
 Procurator et mandatarius seruare tenetur formam manuata, alias si transgrediantur, nullum domino afferuntur praedictum. disp. 552. nu. 1
 Procurator, & negotiorum gestor quando possint rem pignori subiecte, & quando non. disp. 511. nu. 2
 Idem in tutori, & curatore dicendum. ibid. nu. 3
 Procurator principis, & communia potest eorum nomine stipulari, & promissio acceptare. disp. 264. nu. 14
 Idem in procuratore particulari, ibid. nu. 16
 Procurator quando transfigere potest de rebus domini. disput. 557. nu. 19
 Procurator reddere domino tenetur rationem administrationis, & illi iura, & actiones cedere. disp. 551. nu. 5
 Prodigi, & mente captus sine curatore non possunt, neque donare, nec elemosinas facere. disp. 277. nu. 3
 Promissa res quando perij cuius periculo intelligatur perempta. disp. 269. nu. 3
 Promissio acceptata, etiam inter absentes, per epistolam, aut internuncium, parit hodie ciuilem obligationem, & actionem. disp. 264. nu. 1
 Promissio acceptata, quo casu est illud pactum nudum, cui ex priuilegio iuri concessum est, vt obligationem ciuilem pariat. disp. 262. nu. 12
 Promissio antequam acceptetur, regulariter non parit obligationem. disp. 263. nu. 1
 Promissio antequam traditione perficiatur, ex quibus causis licitum sit non impleri. disp. 272. nu. 1
 Promissio contra bonos mores quotplex. disp. 271. nu. 9
 Promissio de aliqd soluendo talianho, vel singulis annis, quando intelligatur in principio, aut in fine temporis facta. disp. 284. nu. 9
 Promissio dealiquo faciendo, vel soluendo sine aliquo termino, & pena facta, quando obligat promittentem ad pœnam, & damnam. disp. 564. nu. 9
 Promissio de donando facta, absenti, vt non possit reuocari, quæ requirantur. disp. 264. nu. 5
 Promissio rei impossibilis simpliciter facta, nulla est, etiā si

IX N D E I X.

situs impossibilitas. disp. 271. n. 1. & 2
 Limita tamen, & declara multis modis. ibid. n. 2. & 4
 Promissio rei, quae est in spe, dicitur habere tacitam conditionem, si exiterit, vel percipietur, & ob id valida est, disput. 269. n. 1
 Promissio, seu clausula non reuocandi donationem causa mortis, in qua parte instrumenti adiungi possit, ut donatione irrevocabilis fuit. disp. 287. n. 6
 Promissio, seu doatio acceptata per notarium stipulacione nomine absens, an retocari possit per promittentem antequam ratificatio sequitur. disp. 264. n. 9
 Et quid in Lusitania seruitur. ibid. n. 10
 Promissio, seu stipulatio de facto alieno, nullius est valoris. disp. 268. n. 6
 Limita tamen esse de iure Castellæ, & de aequitate canonica. ibid. n. 8
 Item fecus esse in aliquibus casibus, de iure communia. ibi. n. 9
 Promissio, seu stipulatio inutila est, quando promissor de re vna intellexit, et is qui petit de alia, et qui re. d. 270. n. 7
 Declara tamen nu. seq. & quid in foro conscientia. n. 9
 Idem in regno Castellæ dicendum. ibid. num. 10
 Promissio simplex ex iustitia non semper obligat sub mortali. disput. 262. n. 11
 Promissio, vel pactum contra bonos mores vel quæ inducit ad peccandum, nulla est ipso iure. disput. 271. n. 5. plene tamen declarata, vt nu. seq.
 Promissionem simplicem non patere naturalem obligacionem, ante quam acceptetur, ex quo iure proueniat. disp. 323. n. 12. & 13
 Et quid de iure Castellæ. ibid. num. 14. & 15
 Promissionem, vt quis teneatur implere, quid sit necesse. disp. 227. n. 2
 Promissiones, aut pacta iure tantum humano nulla, iumento confirmata, quando valeant. disp. 271. n. 8
 Promissiones, & stipulationes eorum qui non habent rationis vim, inutila sunt. disp. 267. n. 1
 Idem in his, qui habent rationis vim, sed non sint deliberatae. ibid. n. 2
 Promissiones externæ ex defectu plenè deliberationis, quare non obligant. disp. 267. n. 4
 Promissionis acceptatio triplex. disp. 263. num. 16
 Promissionis appellatione, quando quis in præteritum, vel in futurum aliquid remittit, quid veniat. disp. 271. n. 11
 Promissionis violatio quando non sit ex suo genere mortale peccatum, vt neque qui promisit, cogi possit. d. 262. n. 8
 Promissionis genera duo. disp. 262. n. 2
 Promittens, de iure Castellæ, si intendit se absenti obligare, non potest promissionem reuocari. disp. 264. n. 18
 Promittens ducere aliquam mulierem in uxorem, si ante matrimonium contractum illa fornicetur, non tenetur eas ducere. disp. 272. n. 4
 Amplius idem esse, si ante matrimonium fieret leptola, vel paralitica, aut aliud turpis accideret, ei ibidem n. 5
 Declara, vt ibid.
 Promittens sine caula, quando donare presumuntur. disput. 257. n. 8
 Propositum a promissione quomodo distinguatur. disput. 262. n. 1
 Proprietario non permittitur mutare formam rei ususfructus, etiam si meliorem illam efficiat. disp. 457. n. 5
 Proprietarius accipiens a nouo emphyteuta pensione, censetur consensisse in contractu, & liberasse primum emphyteutam a pena commissi. disp. 459. n. 20
 Intellige tamen, vt ibid.
 Proprietarius an teneatur tenuare emphyteusim successori ultimi emphyteute, intra tempus debitum petenti, etiam si illam alteri concesserit, & sic re non integra. disput. 484. n. 7
 Proprietarius, an teneatur reuocare emphyteusim successori ultimi emphyteute, propter meliorationes in re emphyteutica factas. disp. 484. n. 13
 Proprietarius emensa secundo emphyteuta jus emphyteu-

ticum tenetur soluere primo emphyteuta incrementum pensionis. disp. 471. n. 9
 Proprietarius, emphyteusi ad longum tempus finita non censesetur per cuius patientia protogasse tacito colesensu contractu, in forma emphyteuti contractus. disp. 498. n. 11
 Idem dicendum, vt nec per annum censetur tacta prorogatio. ibid. n. 11
 Proprietarius finita emphyteusi, quibus personis, & casib. regnante emphyteusim teneatur. disp. 484. n. 3
 Et quid in emphyteusi ecclesiastica. ibid. n. 4. & 8
 Intellige, vt nu. 6
 Contrarium tamen vide. n. 9. contra communem.
 Proprietarius non exequens penam commissi aduersus emphyteutam, an poterit hoc facere aduersus eius hæreses. disp. 453. n. 19
 Proprietarius potens sibi edi instrumentum emphyteusis ab emphyteuta, tenetur de calunia iurare. disp. 449. n. 4
 Proprietarius quando solvere teneatur melioramenta, & quando non. disp. 463. n. 16
 Proprietarius quomodo non teneatur computare fructus pignoris in sortem pro mutuo a feudatario, aut emphyteutica acceptos. disp. 323. n. 11. & quare. n. 3
 Proprietarius recipiens ab emphyteuta pensiones debitas, an censetur ille remittere caducitatem. disp. 453. n. 7
 Protogatio locationis ex tacito vtriusque partis colesensu, id cum haberetiam in predijs communitatibus, ac reipublica. disp. 498. n. 14
 Fallit in rebus mobilibus, vel se mouentibus. ibid. n. 15
 Protogatio locationis tacito colesensu in predijs rusticis, qua re censetur facta per annum, & in urbanis solum quoqua alter contrahensu discedere velita contra. d. 498. n. 17
 Perrogatio tacita locationis quomodo intelligatur facta. disp. 498. n. 16
 Proxeneta vel alias intermedias, vendens item maiori pretio, quam ei in positum fuerat, au possit sibi illud incrementum retinere. disput. 62. n. 1
 Proxeneta vñiorum, & quando ad restitutionem teneantur. disp. 331. n. 10
 Pupillus in re cœptu ex sua pecunia, præfertur anterioribus creditoribus etiam expressam hypothecam habentibus. disp. 537. n. 6
 Pupillus pro quibus expensis teneatur tutori actione negotiorum gestorum. disp. 555. n. 2
 Pupillus teneat actione depositi, & quantum ex re deposita locupletior fuerit effectus: imo & de dolo si sit dolus capax. disp. 525. n. 2

Q

Qvantitas in contractu tribus modis exprimi potest. disp. 367. n. 3

Ratiabilitio retrotrahitur ad tempus, quo celebratus fuit contractus. disp. 337. n. 20
 Reconvenit quid & quando competat. disp. 560. n. 4
 Rectores locorum efficere debent, vt necessaria iusto vendantur pretio. disp. 365. n. 3
 Reditus omnes mens episcopalis, ac capitularis in Conchæ si episcopatu, in quibus consistant. disp. 501. n. 1
 Regalis argenteus quid, & eius valor. disp. 400. n. 13
 Regula iuris, qui prior in tempore, potior in iure, quanto intelligatur. disp. 369. n. 2
 Regula, quod resoluti ure dannis, resoluti ius accipientis, quo causa habeat locum. disp. 491. n. 4
 Reiplures debendi proprii, qui dicantur, disp. 542. n. 5
 Et quid modo conuenit possunt a creditore. ibid. n. 6
 Et quid de iure Authenticorum. ibi. n. 7
 Erat in regno Castellæ, & Lusitania obseruetur tale præiugium, & ius Authenticorum. ibid. n. 8. & 9
 Reiplures debendi, seu promittendi, quando in solidu conueniri possunt, & quando pro parte. disp. 542. n. 3. & 10
 Vnde

vires naturæ, divina gratia assistentia infallibilis est, cum sic faciens vitet impedimentum, nempe peccatum.

Verum hoc testimonium non favet Molina, quia D. Thomas ibi loquitur de libero arbitrio, prout erat in homine integro, non vero prout est in homine lapso, ut ibidem notat Ferrariensis, & constat ex capite immediatè sequenti, ubi sic habet: *Quod dictum est in potestate liberi arbitrii esse ne impedimentum gratia praestet, competit his quibus naturalis potestas integras fuerit.* Potrò hoc non est intelligendum de homine integro integritate pure naturali (in hac enim non fuit de facto creatus, nec si in illa conderetur, ei offeretur gratia supernaturalis, cum hoc oblatio elevationem hominis ad ordinem supernaturalem supponat) sed de homine integro integritate iustitiae originalis, qua partem inferiorem superiori subiciebat, & hanc Deo, medium ut authori naturæ, sed etiam ut authori gratiae. Ita Ferrariensis ibidem, ubi sic habet: *Per naturalem potentiam intelligi S. Thomas liberi arbitrii potentiam, qua etiam voluntas dicitur, nullo peccato, nullaque inordinatio ne viatam, sicut erat in primo parente antequam peccaret.*

19. Ex his intelliges, nec etiam dispositione negativa posse quempiam ex proprijs viribus se ad gratiam disponere. Nam tunc potest aliquis se negativè disponere, quando potest ex proprijs omnne impedimentum formæ excludere: At homo ex proprijs viribus non potest vitare omne peccatum mortale, per quod ponitur sufficiens impedimentum ad gratiam: Ergo nec potest se negativè ad primam gratiam auxiliante disponere. Unde D. Thomas ad Hebreos 12. lec. 3. ait: *Hoc ipsum quod aliquis non ponit obstatum gratia, est ex gratia Dei.*

CAPUT IX.

De necessitate gratiae ad perseverantiam finali.

1. **P**erseverantia potest sumi dupliciter: Primo pro continuatione in gratia longo tempore, abstrahendo ab hoc quod continetur usque ad mortem. Secundo pro perseverantia in gratia, usque ad finem vita inclusivæ, seu pro conjunctione gratiae cum morte, quæ perseverantia finalis appellatur. De perseverantia primo modo sumpta egimus supra cap. 6. ubi ostendimus hominem justum, ut diu abstineat à peccatis mortalibus, & in bonis operibus perseveret, præter gratiam habitualem, indigere auxilio speciali. Unde superest nobis hic agendum de perseverantia finali, quæ sola (ut ait Augustinus) informat meritum, remunerat currentem, coronat pugnantem, & ad portum conducti navigantem. *Hac sola* (addit Bernardus) aeternitatis quandam speciem pra se fert: *sola est cui aeternitas redditur, vel que aeternitati hominem reddit.* In hujus rei symbolum olim Deo offerebantur, non tantum primitia, sed etiam decimæ, quia ab ipso non tantum est inchoatio bonorum operum, per primitias significata, sed etiam perseverantia in eis designata per decimas. In ejusdem rei typi (inquit Gregorius Magnus lib. 1. moral. cap. 20.) *Ioseph qui inter fratres iustus perseverasse dicitur usque in finem, solus talarem tunicam habuisse perhibe-*

Pars II.

*tur, nam quid est talaris tunica, nisi actio consummata? Quasi protensa tunica talum corporis operit, cum bona actio ante Dei oculos, nos usque ad vita terminum regit. Hinc est quod per Moysen caput & caudam hostie offerre precipit, ut videlicet omne bonum quod incipimus, etiam perseveranti animo compleamus. Hinc concludit Bernardus, & prudenter nos admonet, ut constanter in bono perseveremus: *Tene (inquit) quod tenes, hostiæ caudam junge capiti, & tunicam Dei gratia jam polmitam, cura facere & talarem; quoniam capissi nihil proderit, si quod absit, perseverare non contigerit.**

S. I.

Perseverantia finalis est donum Dei speciale, à gratia habituali, & communibus auxiliis distinctum, & consistens in conjunctione gratiae cum morte, ex effectu glorificationis intentione imperata.

2. Prima pars hujus assertio colligitur ex Tridentino scilicet 6. can. 6. ubi perseverantiam finalem, magnum Dei donum appellat, post Augustinum de bono perseverare. cap. 2. ubi pariter ait, ipsam perseverantiam magnum Dei esse donum quo cetera ejus bona conservantur. Quibus verbis hujus doni magnitudinem declarat, illudque proinde à gratia habituali, & communibus auxiliis esse distinctum, aperte significant.

3. Eadem veritas duplicit ratione fundamentali probari potest. Prima est: *Gratia habitualis datur pluribus, cum auxiliis communibus ei annexis, ad bene operandum, & persistendum in bono, etiam per longum tempus, qui tamen finaliter non perseverant, ut experientia satis constat: Ergo perseverantia finalis est donum speciale, à gratia habituali, & auxiliis ordinariis eam concomitantibus distinctum.*

4. Nec valet si dicas cum Molina, & alijs Recentioribus, dari omnibus gratiam & auxilia sufficientia, quibus possint usque ad mortem perseverare, sed quosdam bene ijs uti, & quosdam male, & id eos perseverare, non vero istos, ac proinde auctu perseverare non esse donum à gratia & auxiliis ex parte Dei distinctum. Non valet inquam: Primò quia haec responsio aperte repugnat doctrina Augustini lib. de corrupt. & gratia cap. 12. ubi sic ait: *Tanum quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum (scilicet Sanctorum) ut id est possint quia sic volunt, ideo sic volunt, quia Deus operatur ut velint. Nam si in tanta infirmitate vita huius, ipsis relinqueretur voluntas, ut in adjutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent si vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent; inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumbet, & id perseverare non possent, quia deficiuntur infirmitate voluntatis ut possint. Subventum est igitur infirmitati voluntatis humana, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur; & ideo quoniam infirma, non tamen deficeret, neque adversitate aliqua vinceretur.* Quibus verbis S. Pater aperte docet, ad actu perseverandum in bono, supposito etiam auxilio sufficienti, sine quo non potest aliquis perseverare, adhuc requiri aliud auxilium efficax quo infallibiliter auctetur voluntas, & perseverantia ipsa de facto donetur, & quo Sancti & electi, non nisi perseverantes sint. Quam doctrinam ita agrè ferebant Massilienses, ut dicerent ex ea homines in quandam desperationem adduci, ut testatur Hilarius Arelatensis in epistola ad Augustinum his verbis:

Moleste